

Державна служба України з надзвичайних ситуацій
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
Навчально-науковий інститут психології та соціального захисту

ОСОБИСТІТЬ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ

Матеріали
ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції

м. Львів, 17 травня 2019 р.

Рекомендовано до друку вченою радою Навчально-наукового інституту психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності 15 травня 2019 року, протокол № 4.

Рецензенти:

Кривопишина Олена Анатоліївна – доктор психологічних наук, професор;
Сікорський Петро Іванович – доктор педагогічних наук, професор.

Особистість в екстремальних умовах : матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції (17 травня 2019 р., м. Львів).
Львів, 2019. 140 с.

Редакційна колегія:

доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України **Козяр М. М.**;
доктор педагогічних наук, професор **Литвин А. В.**;
доктор психологічних наук, професор **Кривопишина О. А.**;
доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник **Руденко Л. А.**;
кандидат психологічних наук, доцент **Сірко Р. І.**;
кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник **Вдович С. М.** (упорядник).

У збірнику матеріалів науково-практичної конференції розглядаються психологічні особливості діяльності особистості в екстремальних умовах, психолого-педагогічні аспекти підготовки фахівців до професійної діяльності, сучасний стан і перспективи психологічного супроводу особистості, яка перебуває в екстремальних умовах, міждисциплінарні гуманітарні аспекти підготовки та діяльності особистості в екстремальних умовах.

Для науковців у галузі психології та педагогіки, психологів-практиків і педагогів закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, аспірантів, ад'юнктів, докторантів.

*Чабань А. В.,
науковий керівник – Овсяннікова Я. О., м. Харків*

АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ

Сучасне використання терміна «гендер» з'явилося ще в 1960–1970 рр. та швидко розповсюдилося у професійній літературі соціологічних і психологічних наук. Та поміж тим термін має довгу історію до його походження. Багато хто з учених розглядає проблеми гендерної психології у різних сферах науки. Перші дослідження засновувалися на відображенні відмінностей між статями, що здавалося «природним» і звичайним. Адже ці дослідження звертаються до образу життя та поведінки тварин або доісторичних подій і традицій. Так і гендерні стереотипи склалися завдяки традиціям і під впливом суспільної думки. Сьогодні вчені намагаються виділити аргументи і докази, які спростовують таку думку.

Згідно з сучасними дослідженнями, у вітчизняній психології особливої популярності набирає вивчення статево-рольових стереотипів і гендерної рівності. Проте в суспільній свідомості й досі існують достатньо суперечливі уявлення про формування феномена «гендер», і дуже часто межі та відмінності у застосуванні термінів «гендер» і «стать» залишаються невизначеними.

Якщо термін «стать» визначає в біології та медицині фізіологічні відмінності чоловіків і жінок, то термін «гендер» використовується в наукових роботах як соціальний конструкт психологічної надбудови над статтю, що визначає в Я-образі особистості соціокультурні чинники статево-рольової ідентифікації [3, с.401].

Спираючись на ці поняття, можна визначити, що, згідно зі статевими та гендерними відмінностями, під впливом часу сформувалися відповідні стереотипи-уявлення про образи чоловіка та жінки, тобто гендерні стереотипи [2]. Вони стосуються тієї чи іншої ролі, яку суспільство нав'язує особливостям поведінки жінок і чоловіків у різних сферах життєдіяльності, наприклад: сімейна, професійна або політична. Так, згідно зі стереотипами щодо сімейних ролей, для жінки важливішою має бути роль домогосподарки, матері та приватне життя, аніж професійна діяльність. Тоді як для чоловіка навпаки – задіяність у суспільному житті та його успішність є важливим компонентом, як і його здатність матеріально забезпечувати родину.

Згідно з іншими гендерними стереотипами стосовно професійної сфери, жінкам, зазвичай, надається роль виконавця або обслуговуючого персоналу (освіта, охорона здоров'я, торгівля), чоловікам – більше технічна діяльність, керівництво або виконання важкої фізичної роботи. Та що стосується політичної сфери, то суспільство звикло вважати, що це взагалі не жіноча справа.

Ми бачимо, що суспільно й історично так склалося, що жінкам відведено залежну або підпорядковану роль, на відміну від чоловіків. Згідно з дослідженнями стереотипів, відомо, що чоловікам мають бути властиві маскуліні риси характеру, жінкам – фемінні. До маскулінічних характеристик відносять домінування, прагнення до досягнення мети, високу конкурентоспроможність, професійну успішність, емоційну стійкість, здатність до аналізу. Тоді як до фемінних характеристик

можна віднести: терплячість, цілеспрямованість, емоційну забарвленість [4].

Жінки, як ми можемо спостерігати завдяки суспільно-культурній думці, мають бути більше зацікавлені у сімейному побуті. З цієї причини майже в усіх сферах діяльності привілейовані позиції, зазвичай, займає чоловік. Таким чином, можна погодитись із твердженням, що менша зайнятість жінок у стереотипно чоловічих професіях зумовлена двома аспектами. З одного боку – упереженістю чоловіків, які вважають їх менш цінними працівниками, а з іншого боку – особистими якостями жінок, які можуть відчувати дискомфорт у чоловічих колективах, виконуючи «нежіночу» роботу [2].

Таку саму ситуацію ми можемо спостерігати стосовно особливостей професійного зростання жінок-офіцерів ДСНС. На сьогодні відкривається багато можливостей у розвитку службової кар'єри серед жінок-офіцерів. Завдяки гендерній політиці здійснюються заходи щодо інтеграції гендерної тематики в навчальній програмі відомчих навчальних закладів. Нині ми бачимо багато жінок-офіцерів, які займають посади кінологів, медиків, фельдшерів, керівниць районних підрозділів, водолазок, верхолазок, начальниць караулу, начальниць пожежного посту, начальниць районних секторів, диспетчерів, психологів, інспекторів, начальниць пожежної частини та навіть заступниці начальника Головного управління [6].

Деякі дослідження щодо вивчення проблеми гендерного аспекту в службовій діяльності підтверджують, що у сфері професійного розвитку відмінності чоловічих і жіночих способів дій характеризуються нерівністю можливостей. Істотні гендерні відмінності полягають у визначенні цілей щодо професійного розвитку й особистих досягнень. Тоді як чоловіки поширюють значення свого успіху на успішність життя в цілому, жінки сприймають успіх у значенні «все добре: і в родині, і на роботі, і в особистому житті», тобто як присутність гармонії у житті. Тому успіхом є просування по службі та зростання матеріального добробуту, а неуспіх буде свідчити про тотальну життєву невдачу [5].

Таким чином, спираючись на існуючі дослідження щодо вивчення питань особливостей гендерної рівності, можемо зазначити, що гендерні стереотипи, які є досить закоренілими серед нашого суспільства, полягають у стійких формах світосприйняття. Але з розвитком суспільства та життєвих вимог чоловіки і жінки стають на одну планку з метою кар'єрного зростання, самореалізації та розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бендас Т. В. Гендерная психология : учебное пособие. Питер, 2006. 431 с.
2. Ильин Е. П. Пол и гендер. С.-Пб. : Питер, 2010. 688 с.
3. Клецина И. С. Гендерная психология. 2-е изд. Питер, 2009. 496 с.
4. Мовмига Н. Є. Гендерні відмінності життєвих домагань майбутніх правоохоронців. *Вісник Національного університету оборони України*. 2013. № 4. С. 239–244.
5. Могилевкин Е. А. Карьерный рост: диагностика, технологии, тренинг. Речь. 2007. 336 с.
6. Офіційний сайт Державної служби України з надзвичайних ситуацій. Гендерна політика. URL : <https://www.dsns.gov.ua/ua/enderna-politika.html>

Наукове видання

ОСОБИСТІТЬ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ

Матеріали
ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції

Літературне редагування, верстка – С. М. Вдович

Підписано до друку 15.05.2019.
Формат 60× 84/16. Папір офсетний №1. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 8,14. Тираж 100 прим. Зам. № 15/05.

Друк ФОП Корпан Б. І. Львівська обл., Пустомитівський р-н,
с. Давидів, вул. Чорновола, 18, Тел.: (32)243-68-49
Код ДРФО 1948318017,
Свідоцтво про державну реєстрацію В02 № 635667 від 13.09.2007